

כ"א אלול תשפ"א

29 אוגוסט 2021

לכבוד

אורנה ברביבאי

אביגדור ליברמן

שרת הכלכלה והתעשייה

שר האוצר

שלום רב,

הנדון: מזון בריא אינו מותרות - קריאה להחלת פיקוח מחירים על לחם מקמח מלא

1. תזונה בריאה הינה זכות יסוד ולא מותרות. היא הקובעת את הפיריון והשגשוג הכלכלי ואת מיצוי ההון האנושי של האומה. מרבית אוכלוסיית ישראל כיום לא ניזונה ע"פ המלצות משרד הבריאות לתזונה בריאה. הדבר מתבטא בתזונה לקויה, מגפת השמנה, תחלואה כרונית, העמקת פערים חברתיים ונטל כלכלי כבד על מערכת הבריאות והמשק [1].
2. בשנים האחרונות התגבש קונצנזוס מדעי נרחב שדפוסי תזונה נקבעים לא רק ע"י טעם אישי ותרבות, אלא בעיקר על ידי סביבת מערכות המזון שיוצרות תמריצים וחסמים כלכליים כגון היצע, זמינות ומחיר, שיווק פרסום ומיתוג המעצבים את הרגלי התזונה וההתנהגות. על כן, שיפור בריאות הציבור מחייב נקיטה בכלי מדיניות משולבים, המשפיעים הן ברמת היצע של בחירות מזון בריא לפרט והן בהבאת מערכות ייצור ושיווק מזון שמציעות מגוון מזון נגיש, בריא ומשופר ביחס לקיים [2,3].
3. מחקרים רבים המנתחים את דפוסי התזונה בעולם המערבי ובישראל, מלמדים שהקמח והלחם הלבן הם מקור מרכזי בתזונת הציבור והם עלולים להביא לידי נזק כפול של השמנה ותחלואה מטבולית כרונית, בשל צריכה עודפת של אנרגיה זולה ומשביעה אך דלה בויטמינים, מינרלים וסיבים תזונתיים [4]. הפגיעה חמורה במיוחד באוכלוסיות מוחלשות הסובלות מאי ביטחון תזונתי ושידן אינה משגת רכישת מזונות בריאים שברוב המקרים גם יקרים יותר [5].

4. החלפת והגברת צריכת לחם מלא (מיוצר מקמח מלא שנטחן מכל חלקי גרעין החיטה) במקום לחם לבן משפרת באופן ניכר : צריכת ויטמין B, סיבים תזונתיים, מינרלים חיוניים (כגון : אבץ ומגנזיום) ומפחיתה את הנזקים המטבוליים הקשורים לאינדקס הגליקמי הגבוה של הפחמימות הריקות בקמח הלבן. בכל העולם המתקדם מכירים בעובדות אלו, והן עומדות במרכז המדיניות הבריאותית של אותן המדינות, המעודדות תזונה בריאה הבאה לידי ביטוי בעידוד צריכת הקמח המלא והפחתת השימוש בקמח הלבן בלחם ובמוצרי מזון נוספים [6-9].
5. על כן, לא יעלה על הדעת שמדיניות ממשלת ישראל תהיה מצד אחד להמליץ על תזונה בריאה על ידי משרד הבריאות, ומצד שני, יצירת חסמים כלכליים לאימוץ ההמלצות במדיניות כלכלית שמייקרת את הלחם המלא, והלכה למעשה פוגעת בבריאות של כלל הציבור וביתר שאת באוכלוסיות העניות. אין הגיון לבטל את הפיקוח על מחירי הלחם ולהתיר את הרסן באופן שיביא ללא ספק להחמרת המצב, ולוותר מראש על כלי מדיניות חשוב ויעיל לקידום בריאות.
6. ניסיון העבר מלמד שהוצאת מזונות מפיקוח על המחירים עלול להוביל דווקא לעליית מחירים בניגוד לציפיות [10]. חשוב להאיר כי מחירי הדגנים כמו מזונות נוספים עלולים לעלות באופן משמעותי בעתיד הקרוב לאור הפגיעה הנרחבת של אירועי אקלים קיצוניים : טמפרטורות קיצוניות, בצורות קשות וממושכות, שטפונות במדינות יצואניות של דגנים ומזונות נוספים, ומחייבת לכן הכנסת הלחם המלא לפיקוח על מחירים [11].
7. אי לכך, אנו קוראים להכניס לחם מלא מהגרעין בשלמותו לפיקוח מחירים לאלתר, על מנת להנגיש ולעודד את צריכתו כחלק מרכזי בסל מזון בריא ומפוקח. בכך נביא לשיפור נגישות סל המזון הבריא והבסיסי ; להבראת דפוסי התזונה של הציבור כולו ולצמצום הפערים הבריאותיים והחברתיים.

על החתום :

פרופ' אהרון טרואן	ד"ר ישי מנוחין	ד"ר דורית אדלר
המכון לביוכימיה מדעי המזון ותזונה, הפקולטה לחקלאות מזון וסביבה ע"ש רוברט ה. סמית, האוניברסיטה העברית	מנהל תוכנית MAZON בישראל	נשיאת הפורום הישראלי לתזונה בת קיימא
פרופ' נדב דוידוביץ'	פרופ' חגי לוי	ד"ר ורד קאופמן שריקי
מנהל ביה"ס לבריאות הציבור, יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, אוניברסיטת בן גוריון בנגב	בית הספר לבריאות הציבור, האוניברסיטה העברית והדסה	המחלקה למדעי התזונה, אוניברסיטת אריאל

פרופ' שירה זלבר שגיא

ראש ביה"ס לבריאות הציבור,
אוניברסיטת חיפה

אלי כהן

מנכ"ל עמותת פתחון לב

פרופ' אליוט בארי

ביה"ס לבריאות הציבור, המחלקה לתזונה
ולמטבוליזם של האדם, האוניברסיטה

ד"ר אסף בוך

החוג לבריאות הציבור והחוג למדעי
התזונה המכללה האקדמית אשקלון

גידי כרוך

מנכ"ל לקט ישראל

פרופ' אפרת מונסוגנו אורנן

מנהלת ביה"ס למדעי התזונה, בפקולטה
לחקלאות מזון וסביבה ע"ש רוברט ה. סמית
האוניברסיטה העברית ירושלים

ד"ר סיגל טפר

החוג למדעי התזונה,
מכללת תל-חי

ד"ר יעל בר-זאב

ביה"ס לבריאות הציבור,
האוניברסיטה העברית ירושלים

פרופ' ניר אוהד

ראש תכנית מרכז מן לביטחון תזונתי,
אוניברסיטת תל-אביב

אבי דבוש

מנכ"ל רבנים למען זכויות אדם

ד"ר אביגיל נברו

המחלקה למדעי התזונה,
ביה"ס למדעי הבריאות,
אוניברסיטת אריאל

ד"ר שירי שרף-דגן

ביה"ס למדעי הבריאות,
המחלקה למדעי התזונה,
אוניברסיטת אריאל

פרופ' דנית שחר

ביה"ס לבריאות הציבור,
הפקולטה למדעי הבריאות
אוניברסיטת בן גוריון בנגב,

ד"ר סיגל אילת-אדר

ראש המסלול לתואר שני בחינוך
לאורך חיים פעיל ובריא,
המכללה האקדמית וינגייט

פרופ' זכריה מדר

פרופ' אמריטוס במכון לביוכימיה מדעי המזון
ותזונה, בפקולטה לחקלאות מזון וסביבה ע"ש
רוברט ה. סמית, האוניברסיטה העברית
בירושלים, ויו"ר החוג לתזונה, מכללת פרס

עו"ד ערן וינטרוב

מנכ"ל ארגון לתת

**חברי הפורום הירושלמי
לביטחון תזונתי****הרב מנדי בלוי**

יו"ר אשל ירושלים

פרופ' עפרה קלטר-ליבוביץ'

מנהלת היחידה למחלות לב וכלי דם,
מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה
ומדיניות בריאות

ד"ר קתלין אבו-סעד

היחידה לאפידמיולוגיה של מחלות לב וכלי
דם, מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה
ומדיניות בריאות

עמית גנור

מנכ"לית עמותת עתיד, וחברי הוועד המנהל,
עמותת הדיאטנים והתזונאים בישראל

1. Ginsberg, G. M., & Rosenberg, E. (2012). **Economic effects of interventions to reduce obesity in Israel.** *Israel journal of health policy research*, 1(1), 17.
<https://doi.org/10.1186/2045-4015-1-17>
2. Kennedy, E., Webb, P., Block, S., Griffin, T., Mozaffarian, D., & Kyte, R. (2020). **Transforming Food Systems: The Missing Pieces Needed to Make Them Work.** *Current developments in nutrition*, 5(1), nzaa177.
<https://doi.org/10.1093/cdn/nzaa177>
3. Mozaffarian, D., Angell, S. Y., Lang, T., & Rivera, J. A. (2018). **Role of government policy in nutrition-barriers to and opportunities for healthier eating.** *BMJ (Clinical research ed.)*, 361, k2426. <https://doi.org/10.1136/bmj.k2426>
4. Sanders, L. M., Zhu, Y., Wilcox, M. L., Koecher, K., & Maki, K. C. (2021). **Effects of Whole Grain Intake, Compared with Refined Grain, on Appetite and Energy Intake: A Systematic Review and Meta-Analysis.** *Advances in nutrition (Bethesda, Md.)*, 12(4), 1177–1195. <https://doi.org/10.1093/advances/nmaa178>
5. Azariva, J., Orion B., Goldsmith, R., Ginsberg, A., Milman, R. & Chernichovsky, D. (2018). **A Healthy Food Basket in Israel.** *Enliven Archive*. 5 (1), 1-5.
<https://www.enlivenarchive.org/articles/a-healthy-food-basket-in-israel.pdf>
6. Fontanelli, M. M., Martinez Arroyo, A., Sales, C. H., Seal, C. J., & Fisberg, R. M. (2021). **Opportunities for diet quality improvement: the potential role of staple grain foods.** *Public health nutrition*, 1–12. Advance online publication.
<https://doi.org/10.1017/S1368980021001531>
7. Papanikolaou, Y., & Fulgoni, V. L. (2017). **Grain Foods Are Contributors of Nutrient Density for American Adults and Help Close Nutrient Recommendation Gaps: Data from the National Health and Nutrition Examination Survey, 2009-2012.** *Nutrients*, 9(8), 873. <https://doi.org/10.3390/nu9080873>
8. Aune, D., Keum, N., Giovannucci, E., Fadnes, L. T., Boffetta, P., Greenwood, D. C., Tonstad, S., Vatten, L. J., Riboli, E., & Norat, T. (2016). **Whole grain consumption and risk of cardiovascular disease, cancer, and all cause and cause specific mortality: systematic review and dose-response meta-analysis of prospective studies.** *BMJ (Clinical research ed.)*, 353, i2716. <https://doi.org/10.1136/bmj.i2716>
9. Mancino, L., & Kuchler, F. (2012). **Demand for Whole-grain Bread Before and After the Release of Dietary Guidelines.** *Applied Economic Perspectives and Policy*, 34(1), 76-101. <http://www.jstor.org/stable/41336212>
10. **מבקר המדינה - חוות דעת - הפיקוח על מחירי המזון והפיקוח על מחירי מוצרי חלב**, ירושלים, 2012
11. Mbow, C., C. Rosenzweig, L.G. Barioni, T.G. Benton, M. Herrero, M. Krishnapillai, E. Liwenga, P. Pradhan, M.G. Rivera-Ferre, T. Sapkota, F.N. Tubiello, Y. Xu (2019). **Food Security. In: Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems** [P.R. Shukla, J. Skea, E. Calvo Buendia, V. Masson-Delmotte, H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, P. Zhai, R. Slade, S. Connors, R. van Diemen, M. Ferrat, E. Haughey, S. Luz, S. Neogi, M. Pathak, J. Petzold, J. Portugal Pereira, P. Vyas, E. Huntley, K. Kissick, M. Belkacemi, J. Malley, (eds.)]. *In press.* <https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/chapter-5/>